

Utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män

2015/2111(INI)

28.9.2015

FÖRSLAG TILL BETÄNKANDE

om externa faktorer som utgör hinder för kvinnligt företagande i Europa
(2015/2111(INI))

Utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män

Föredragande: Barbara Matera

INNEHÅLL

	Sida
FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION	3
MOTIVERING	8

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION

om externa faktorer som utgör hinder för kvinnligt företagande i Europa (2015/2111(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

- med beaktande av artikel 2 och artikel 3.3 andra stycket i fördraget om Europeiska unionen och artikel 8 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,
- med beaktande av artikel 23 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna,
- med beaktande av konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, som antogs genom FN:s generalförsamlings resolution nr 34/180 av den 18 december 1979,
- med beaktande av direktiv 2004/113/EG om genomförande av principen om likabehandling av män och kvinnor när det gäller tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster och den relaterade domen av den 1 mars 2011 i Europeiska unionens domstol i Test-Achats-målet (C-236/09)¹,
- med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/54/EG av den 5 juli 2006 om genomförandet av principen om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet (omarbetning)²,
- med beaktande av kommissionens rapport av den 3 oktober 2008 *Förverkligande av Barcelonamålen avseende barnomsorg före den obligatoriska skolåldern* (COM(2008)0638),
- med beaktande av kommissionens meddelande av den 21 september 2010 *Strategi för jämställdhet 2010–2015* (COM(2010)0491),
- med beaktande av kommissionens meddelande av den 3 mars 2010 *Europa 2020: En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla* (COM(2010)2020),
- med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/41/EU av den 7 juli 2010 om tillämpning av principen om likabehandling av kvinnor och män som är egenföretagare och om upphävande av rådets direktiv 86/613/EEG³,
- med beaktande av förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om en jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag och därmed sammanhängande åtgärder (direktivet om kvinnor i styrelser (COM(2012)0614)),
- med beaktande av kommissionens meddelande av den 9 januari 2013 *Handlingsplan för*

¹ EUT C 130, 30.4.2011, s. 4.

² EUT L 204, 26.7.2006, s. 23.

³ EUT L 180, 15.7.2010, s. 1.

företagande 2020 – Stärka företagandemålen i EU (COM(2012)0795),

- med beaktande av kommissionens lägesrapport av den 29 maj 2013 *Barcelonamålen: Utveckling av barnomsorgen i Europa för en hållbar och inkluderande tillväxt* (COM(2013)0322),
- med beaktande av sin resolution av den 13 september 2011 om kvinnors företagande i små och medelstora företag¹,
- med beaktande av sin resolution av den 12 mars 2013 om avskaffande av könsstereotyper i EU²,
- med beaktande av sin resolution av den 10 september 2015 om socialt entreprenörskap och social innovation för att bekämpa arbetslöshet³,
- med beaktande av artikel 52 i arbetsordningen,
- med beaktande av betänkandet från utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män (A8-0000/2015), och av följande skäl:
 - A. Företagande är avgörande för sysselsättning, ekonomisk tillväxt, innovation, utveckling och fattigdomsminskning i allmänhet.
 - B. Kvinnor utgjorde bara 31 procent av företagarna (10,3 miljoner) i EU-28 under 2012⁴.
 - C. Andelen kvinnliga företagare släpar efter i alla medlemsstater och innebär en outnyttjad tillväxt- och framgångspotential.
 - D. Det finns inte mycket kvantitativ forskning om kvinnligt företagande, men färsk forskning visar att män är mer benägna än kvinnor att bli företagare⁵.
 - E. Kvinnligt företagande är en stark källa till ekonomiskt oberoende som ger kvinnor möjlighet att kombinera arbete med omsorgsuppgifter och hjälper dem att få flexibilitet i arbetslivet. En tydlig åtskillnad bör dock göras mellan detta och fingerat egenföretagande.
 - F. Administrativa bördor inverkar fortfarande negativt på företagandemålen hos både kvinnor och män.
 - G. Kvinnor tenderar att bedöma sina företags innovationsförmåga lägre än män, och bara en liten andel patent från Europeiska patentverket (EPO) tilldelas kvinnor⁶.
 - H. Kvinnliga företagare är oftare verksamma inom sektorer som betraktas som mindre lönsamma, t.ex. utbildning, hälso- och sjukvård och samhällsarbete, i motsats till de

¹ EUT C 51 E, 22.2.2013, s. 56.

² Antagna texter, P7_TA(2013)0074.

³ Antagna texter, P8_TA(2015)0320.

⁴ Rapport från kommissionen (2014), *Statistical data on Women entrepreneurs in Europe*.

⁵ Kommissionen (2010) Flash Eurobarometer 354 *Entrepreneurship in the EU and beyond*.

⁶ Rapport från kommissionen (2008), *Evaluation on policy: promotion of women innovators and entrepreneurship*.

mansdominerade teknik- och it-sektorerna med hög tillväxtpotential, och driver ofta småföretag med mindre tillväxt och omsättning. Detta resulterade i en genomsnittlig inkomstklyfta på 6 procent mellan kvinnliga och manliga företagare i EU-28 under 2012¹.

- I. I flera undersökningar² konstateras att kvinnliga företagare startar företag med lägre kapitalnivåer, föredrar mindre lån och ber familjen om råd och finansiering i stället för att använda sig av bankfinansiering för lån eller aktiekapital, företagsänglar eller private equity- och venturekapital.
- J. Det europeiska instrumentet Progress för mikrokrediter för sysselsättning och social delaktighet syftar till att främja lika möjligheter för kvinnor och män, men förhållandet mellan män och kvinnor när det gäller mikrokrediter var 60:40 under 2013³.
- K. Att kvinnliga företagare har svårare att få tillgång till finansiering skulle till viss del kunna bero på en svårighet att bygga upp en tillräcklig kredithistorik och erfarenhet av företagsledning.
- L. Stereotyper om kvinnors och mäns förmåga att driva företag kan påverka aktörers bedömning av nya företag. Blotta tanken på att bli diskriminerad när man söker finansiering skulle kunna påverka kvinnors beslut att starta företag eller att göra det med mindre lån.
- M. Att låta personer med olika bakgrund delta i investeringsprocesser kan bidra till att motverka grupptänkande och stereotyper.
- N. Genom direktiv 2004/113/EG förbjuds könsdiskriminering vid tillgång till varor och tjänster, vilket även innefattar banktjänster, finansiella tjänster och tjänster i samband med företagsbildning. Det är svårt att bevisa indirekt diskriminering i detta sammanhang, och medlemsstaterna rapporterar nästan aldrig om fall av diskriminering när det gäller tillgång till finansiering.
- O. Det finns uppgifter som visar att kvinnor, trots att kvinnliga investerare tros vara bättre på att hantera risker⁴, sannolikt är mindre riskbenägna och har sämre självförtroende. Detta kan leda till en sämre förmåga att inge förtroende hos externa parter och kan följaktligen påverka kvinnors finansieringsmöjligheter.
- P. Kvinnliga sociala företagare bidrar avsevärt till att minska den sociala utestängningen, och skapandet av nya utvecklingsmöjligheter och socialt företagande är en berikande erfarenhet som kan få kvinnor att i högre grad ägna sig åt traditionellt företagande.
- Q. Det råder brist på forskning om könstillhörighet och tillgång till finansiering för socialt företagare, samtidigt som det i allmänhet verkar vara svårare för sociala företag att få finansiering.

¹ Undersökning från kommissionen (2014) *Statistical data on Women entrepreneurs in Europe*.

² Europaparlamentet (2015), undersökning från utredningsavdelning, *Women's Entrepreneurship: closing the gender gap in access to financial and other services and in social entrepreneurship*.

³ Kommissionens halvtidsutvärdering 2015 av det europeiska instrumentet Progress för mikrokrediter för sysselsättning och social delaktighet.

⁴ Rapport från KPMG (2015), *Women in Alternative Investments*.

1. Europaparlamentet uppmuntrar medlemsstaterna att erkänna värdet av kvinnligt företagande för sina ekonomier och de hinder som måste övervinnas. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att utarbeta konkreta strategier för hur man fullt ut ska tillvarata kvinnors företagarpotential.
2. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att aktivt samarbeta med den privata sektorn för att lyfta fram företag som främjar jämställdhet och deras bästa praxis.
3. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att samla in könsuppdelade uppgifter, bl.a. om socialt företagande, och rapportera regelbundet om antalet kvinnliga företagare. Parlamentet rekommenderar att dessa data samlas in och sammanställs på EU-nivå med hjälp av Europeiska jämställdhetsinstitutet och Eurostat.

Balans mellan arbete och privatliv

4. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att erkänna företagandets fördelar för balansen mellan arbete och fritid och öka det allmänna stödet för kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Så här efter att beslutet om tillbakadragande av förslaget om ändring av direktivet om mammaledighet ser parlamentet fram emot en konstruktiv dialog både inom och mellan institutionerna om hur man på bästa sätt kan stödja dessa politiska åtgärder för att skapa balans mellan arbete och privatliv.
5. Europaparlamentet erinrar om vikten av att nå Barcelonamålen för att göra det möjligt för alla att förena arbete och privatliv och om vikten av att använda lämpliga EU-medel för att garantera rimligt prissatt barn- och äldreomsorg.

Information och nätverk

6. Europaparlamentet understryker vikten av att se bortom uppstartsfasen för att hjälpa kvinnor att stärka och utöka sina företag samt gå över till mer innovativa, hållbara och lönsamma sektorer.
7. Europaparlamentet välkomnar inrättandet av de olika europeiska nätverken för kvinnliga företagare. Parlamentet uppmanar kommissionen att mer aktivt informera om vad kvinnliga företagare åstadkommer och uttryckligen framhålla dessa potentiella förebilder genom de europeiska prisen för näringslivsfrämjande och den europeiska tävlingen för social innovation.
8. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att betona användningen av forum i sin kommande europeiska e-plattform för kvinnligt företagande och att inkludera en stegvis plan för tillgång till EU-finansiering, samtidigt som man gör e-plattformen attraktiv för potentiella investerare och för medlemsstaternas förvaltningar i syfte att minska byråkratin för kvinnliga företagare genom tydligare administrativa förfaranden.

Tillgång till finansiering

9. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaternas jämställdhetsorgan att öka finansiärernas medvetenhet om sin skyldighet till likabehandling och att undersöka möjligheterna att införa jämställdhet i investeringsmandaten.

10. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att främja synliggörandet av företagsfinansiering genom mikrokrediter inom ramen för det europeiska instrumentet Progress för mikrokrediter och att undersöka olika former av samarbete med den privata sektorn för investeringar i kvinnodominerade sektorer, t.ex. genom statliga lånegarantier.
11. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att börja sammanställa könsuppdelade uppgifter om företagarnas tillgång till finansiering samt att undersöka vidare om det finns några konkreta belägg för direkt eller indirekt diskriminering av kvinnor i detta sammanhang och, om så är fallet, hur man kan ta itu med de yttre faktorer som påverkar investerarnas bedömningar av lönsamhetspotentialen i kvinnoledda nystartade företag.
12. Europaparlamentet välkomnar kommissionens översyn av tillämpningen av direktiv 2004/113/EG och dess införlivande i medlemsstaternas nationella lagstiftning, men beklagar att man inte inriktar sig på att upptäcka indirekt diskriminering. Parlamentet uppmanar kommissionen att se över direktivet ytterligare och att överväga effektivare åtgärder för att komma till rätta med denna möjliga typ av diskriminering.

Företagarutbildning

13. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att främja en företagarkultur inom utbildningsprogrammen. Parlamentet framhåller vikten av kurser i ekonomi, företagande och utveckling av nya företag på högstadie- och gymnasienivå, särskilt inom ämnesområden som domineras av flickor, t.ex. hälso- och sjukvård och andra tjänster.
14. Europaparlamentet uppmanar skolor och universitet att uppmuntra flickor och kvinnor att ägna sig åt ämnesområden som kan leda till yrken inom finanssektorn och sektorer med hög tillväxt, såsom teknik, inklusive miljöteknik, och it.
15. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att samarbeta med den privata sektorn, icke-statliga organisationer och universitet för att inrätta fler lärlingsprogram, bl.a. sådana där de studerande genomför utvecklingsprojekt utifrån verkliga affärsidéer redan i unga år samt företagsinkubatorer som syftar till att göra unga företagare handlingskraftiga.

Socialt företagande

16. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att genomföra forskning som syftar till att förklara varför kvinnor är mer engagerade i socialt företagande än män och om detta kan smitta av sig på det traditionella företagandet.
17. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att stödja dels utvecklingen av finansieringsinstrument som värderar företaget i förhållande till dess bidrag till samhället, dels utvecklingen av en förtroendemärkning för socialt företagande och miljöföretagande.
18. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet och kommissionen.

MOTIVERING

Företagaranda definieras i EU-sammanhang som en inställning som gör individer motiverade och kapabla att upptäcka en möjlighet samt drivkraften att förverkliga denna fullt ut. Företagaranda har visserligen varit en politisk prioritering sedan införandet av Lissabonfördraget, men EU ligger fortfarande efter, med en företagarandel på 12 procent i EU-27 under 2009, jämfört med 27 procent och 21 procent i Kina respektive USA¹. Det råder bred enighet om att antalet företagare måste öka för att tillväxten ska återhämta sig och nya arbetstillfällen skapas i Europa, och i EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt för alla (Europa 2020-strategin) anges det uttryckligen att det behövs mer konkreta politiska initiativ för att utveckla företagandet i Europa. Kvinnligt företagande bör särskilt uppmärksammas i detta sammanhang, eftersom jämställt ekonomiskt oberoende ännu inte är någon självklarhet i EU och andelen förvärvsarbetande kvinnor (59,6 procent 2014 i EU-28) varken är i linje med Europa 2020-målet om 75 procent förvärvsarbetande i befolkningen eller med andelen förvärvsarbetande män (70,1 procent)².

1. Kvinnligt företagande i EU – en översikt

Skillnaderna mellan kvinnor och män är fortfarande uppenbara bland företagare. Under 2012 var bara 31 procent av egenföretagarna i EU-28 kvinnor. Denna siffra bekräftas av EU-medborgarnas preferenser i arbetslivet: Enligt enkäten Flash Eurobarometer 2012 föredrar fler kvinnor än män att vara anställda (63 procent jämfört med 53 procent), medan män i högre grad än kvinnor föredrar att vara egenföretagare (42 procent jämfört med 33 procent). Män är mer benägna än kvinnor att betrakta egenföretagande som ett möjligt alternativ, och det är också vanligare bland män än kvinnor (29 procent jämfört med 17 procent) att ha startat, ha tagit över eller planera att starta ett företag³. Det är således också troligt att kvinnor har mindre erfarenhet än män när de startar företag.

Det är vanligare att kvinnor startar företag i sektorer som har att göra med människors hälsa och socialt arbete eller utbildning, medan manliga företagare är vanligare inom bygg- och anläggnings-, transport- och IKT-sektorerna. Eftersom de flesta av de sistnämnda sektorerna har en större andel företagare och högre ekonomiskt mervärde, är det inte förvånande att kvinnliga företagare hade 6 procent lägre nettoinkomst än män 2012. Kvinnors företag är också mindre: Av kvinnliga företagare i EU-28 är 23 procent arbetsgivare, jämfört med 30 procent av de manliga företagarna⁴.

Kvinnorna i Europa verkar även starta företag av andra skäl än män. Kvinnor anger ofta att det var nödvändigt, eftersom företagandet ger dem möjlighet att kombinera arbete och omsorgsuppgifter, t.ex. omsorg om sina barn eller äldre familjemedlemmar, samt gör det lättare att arbeta hemifrån. Detta argument stärks av uppgifter som visar att 30 procent av de kvinnliga företagarna arbetar deltid, jämfört med 12 procent av männen.

2. Hinder för kvinnligt företagande: utmaningen med tillgång till finansiering

¹ Kommissionen (2010) Flash Eurobarometer 283 *Entrepreneurship and beyond*.

² Kommissionen (2015), *Statistics Explained, Employment statistics* på Eurostats webbplats.

³ Kommissionen (2012) Flash Eurobarometer 354 *Entrepreneurship in the EU and beyond*.

⁴ Rapport från kommissionen (2014), *Statistical data on Women entrepreneurs in Europe*.

Den möjlighet att förena arbete med privatliv som företagande kan ge kvinnor utgör emellertid också det första hindret, eftersom kvinnor riskerar att hamna i en ond cirkel där de skapar sämre möjligheter att skaffa sig erfarenhet av företagsledning, att bygga upp en kredithistorik och att inge förtroende hos investerarna.

När det gäller dessa investerare finns det också skillnader i hur kvinnor och män finansierar sina företag. En stor del av skillnaderna¹ hänger oundvikligen samman med de sektorer som kvinnliga företagare verkar i och storleken på deras verksamhet, men består också i att kvinnor startar företag med lägre kapitalnivåer och mindre lån och att de oftare än män är beroende av familjemedlemmar för finansieringen och i lägre grad än män är beroende av kreditfinansiering. Med andra ord använder sig kvinnor i lägre grad av extern finansiering, t.ex. banklån och leverantörskrediter, och söker sig oftare till dyrare finansiering. Detta bekräftas av uppgiften att kvinnliga företagare tenderar att ha svårt att få tillgång till aktiekapital. Eftersom aktieinvestorerna, t.ex. affärsänglar, ofta är mer intresserade av företagets tillväxtpotential, skulle detta återigen kunna förklaras av storleken på de företag som drivs av kvinnor. Å andra sidan har forskning också visat att kvinnor ofta inte ens försöker få tillgång till aktiekapital. Även om forskningen² är begränsad vore det intressant att se hur andelen kvinnor som arbetar som investerare skulle kunna påverka dessa siffror: Att låta personer med olika bakgrund delta i investeringsprocesser skulle även kunna bidra till att förhindra grupptänkande och stereotyper.

Det är svårt att förklara dessa skillnader i tillgång till och användning av finansiering. Som parlamentet redan har framfört i sin resolution från 2011 om kvinnors företagande i små och medelstora företag³ kan kvinnor ha sämre kunskaper om tillgängliga finansieringsalternativ, en försiktigare hållning än män när det gäller ekonomiska och finansiella risker eller mindre erfarenhet av ekonomisk förvaltning än sina manliga motparter. Trots frågans stora komplexitet och bristen på konkreta belägg är det viktigt att ytterligare behandla frågan om finansiella tjänsteleverantörers eventuella diskriminering av kvinnliga företagare när det gäller tillgång till krediter. Stereotyper om kvinnors och mäns förmåga att driva företag kan fortfarande påverka aktörernas bedömning av nya företag. Ändå är det troligt att blotta tanken på att kvinnor diskrimineras när de söker finansiering kan påverka deras beslut att starta egna företag eller att göra det med mindre lån.

Direktiv 2004/113/EG innehåller ett uttryckligt förbud mot såväl direkt som indirekt diskriminering i samband med finansiella tjänster, bl.a. banklån. Det finns inga konkreta belägg för att diskriminering förekommer i medlemsstaterna. Kvinnliga företagare kan trots allt nekas finansiering av ekonomiska skäl, då investerarna vill ha högre avkastning på investeringen i större företag som ofta finns inom de mer lönsamma och mansdominerade sektorerna. Ändå verkar det finnas vissa belägg för att den indirekta diskriminering som beskrivs ovan även påverkas av kvinnornas förväntningar om tillgång till finansiering.

3. Socialt företagande: en möjlighet till traditionellt företagande?

Det sägs ofta att klyftan mellan könen är mindre när det gäller socialt företagande än inom det traditionella företagandet, och att detta i sig kan ge värdefulla insikter om hur man tar sig förbi hindren för kvinnligt företagande. Att ägna sig åt socialt företagande tros inte bara ge

¹ Europaparlamentet (2015), utredningsavdelningens undersökning *Women's Entrepreneurship: closing the gender gap in access to financial and other services and in social entrepreneurship* (ej översatt till svenska).

² Rapport från KPMG (2015), *Women in Alternative Investments*.

³ Antagna texter, P7_TA(2011)0367.

kvinnor möjlighet att bidra till lokalsamhället och social integration¹, utan skulle också kunna stärka dem som företagare genom att de får rätt kompetens och självförtroende. För att åstadkomma detta krävs dock en tydlig definition och tolkning av socialt företagande och en korrekt värdering av sociala företag, inte minst för att också garantera finansiering till sociala företagsinitiativ.

Det saknas tillräckliga uppgifter om kvinnors verksamhet i företag som använder marknaden för att tillgodose sociala behov, men enligt forskning från Global Entrepreneurship Monitor² från 2009 är det mer sannolikt att män startar ett socialt företag än kvinnor. Kvinnorna är dock mer aktiva som företagare i sociala initiativ. OECD³ förklarar detta med att belägg från fältstudier för det första skulle visa en högre grad av altruism och starkare preferenser för omfördelning bland kvinnor och för det andra att kvinnor skulle vara mer negativt inställda till konkurrens och därmed mer lockade av de nyare marknaderna för sociala företag. Det är viktigt att se till att kvinnor är delaktiga i dagens sociala företagande, särskilt med tanke på OECD:s andra förklaring och med hänsyn till den tillväxt som förutspås i de berörda sektorerna och som utan tvekan kommer att leda till ökad konkurrens.

¹ Undersökning från Europeiska jämställdhetsinstitutet (2015), *Promoting Women's Economic Independence and Entrepreneurship - Good Practices*.

² Global Entrepreneurship Monitor (GEM) (2009).

³ Arbetsdokument från OECD (2014), *Women's Social Entrepreneurship and Innovation*.